

ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਅਤੇ ਏ.ਐਨ.ਆਰ. NONE

ਬਨਾਮ NONE

ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਅਨਜ
ਮਾਰਚ 23, 1995
[ਕੇ. ਰਾਮਾਸਵਾਮੀ ਅਤੇ ਬੀ.ਐਲ. ਹੰਸਰੀਆ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ]

ਰਾਜਸਥਾਨ ਕਾਲੋਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ (ਸਥਾਈ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਅਤੇ ਗੈਂਗ ਨਹਿਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵਿਕਰੀ) ਨਿਯਮ, 1956
: ਨਿਯਮ 7, 9 ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਵਿਜ਼ੋ।

ਸਰਕਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨ—ਗ੍ਰਾਂਟ ਦੀ—ਕੀਮਤ ਲਈ—ਨਿਯਮ 7 ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਣ—ਸੀਲਿੰਗ ਤੋਂ ਵੱਧ
ਜ਼ਮੀਨ—ਨਿਯਮ 9 ਅਧੀਨ ਅਲਾਟਮੈਂਟ—ਸਰਕਾਰੀ ਆਦੇਸ਼ ਬਾਰੇ—ਸਰਤ—ਸੀਲਿੰਗ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਾਧੂ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ
ਅਲਾਟੀ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਬਾਜ਼ਾਰ ਮੁੱਲ ਅਦਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ—ਬਾਜ਼ਾਰ ਮੁੱਲ ਨੂੰ ਮਾਪਣ ਲਈ ਕਲੈਕਟਰ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ
ਵਕਾਲਤ—ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ।

ਜਵਾਬੀ-ਕਾਸ਼ਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਗੈਂਗ ਨਹਿਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਅਸਥਾਈ ਲੀਜ਼-ਹੋਲਡ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਅਲਾਟ
ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜਸਥਾਨ ਕਾਲੋਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ (ਸਥਾਈ
ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਅਤੇ ਗੈਂਗ ਨਹਿਰ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵਿਕਰੀ) ਨਿਯਮ, 1956 ਅਧੀਨ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ
ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਸਥਾਈ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਅਲਾਟ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਜੇ ਕਿ ਨਿਯਮ 7 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਧੀਨ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ
ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਜੂਨ 4, 1981 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੁਝ ਕਾਸ਼ਤਕਾਰਾਂ
ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਸੀਲਿੰਗ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਗਿਆ, ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਕਾਸ਼ਤਕਾਰਾਂ ਦੇ
ਵੱਡੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖਰੀ ਇਕਾਈ ਵਜੋਂ ਵਿਚਾਰਦਿਆਂ ਵੱਧ ਜ਼ਮੀਨ ਅਲਾਟ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਨਤੀਜਤਨ, ਸਰਕਾਰ ਨੇ 9ਵੀਂ
ਮਈ, 1985 ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਅਧੀਨ ਸੀਲਿੰਗ ਸੀਮਾ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਾਧੂ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਅਲਾਟੀ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਬਾਜ਼ਾਰ
ਮੁੱਲ ਅਦਾ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਮੁੱਲ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਸਥਾਨਕ
ਖੇਤਰ ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਮੁੱਲ ਨੂੰ ਮਾਪਣ ਦਾ ਕੰਮ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰੋਵਿਜ਼ੋ ਤੋਂ ਕਲੈਕਟਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ। ਕਲੈਕਟਰ ਨੇ ਇੱਕ ਕਮੇਟੀ
ਬਣਾਈ ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਬਾਜ਼ਾਰ ਮੁੱਲ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਸੱਦਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ
ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨਾਲ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ।

ਜਵਾਬੀਆਂ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਲੈਕਟਰ ਨੂੰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਮੁੱਲ ਤੈਅ
ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਨਿਯਮ 7 ਅਧੀਨ ਜਿਸ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਅਲਾਟ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ
ਸੀ ਉਸ ਦੇ ਪੈਮਾਨੇ ਤੈਅ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਨਿਯਮ 9 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਮੁੱਲ ਤੈਅ ਕਰਨ
ਦੀ ਹੋਰ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕਲੈਕਟਰ ਕੋਲ 1008

ਸੇਧੇ ਗਏ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦਰ ਨੂੰ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ, ਨਿਯਮ 7 ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਸਦੀ ਕਾਰਵਾਈ
ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕਲੈਕਟਰ
ਨੇ ਕੀਮਤ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਹ ਸ਼ਕਤੀ ਸੌਂਪੀ ਸੀ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਨਿਯਮ 7 ਹੀ ਜ਼ਮੀਨ
ਦੀ ਕੀਮਤ ਤੈਅ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਇਕੋ ਇਕ ਸਰੋਤ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਵਰਤਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਰਕਾਰ
ਨਿਯਮ 9 ਅਧੀਨ ਕਲੈਕਟਰ ਨੂੰ ਉਹ ਸ਼ਕਤੀ ਸੌਂਪ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ।

ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਦੇ ਨਾਲ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ।

ਫੈਸਲਾ : ਰਾਜਸਥਾਨ ਕਾਲੋਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ (ਸਥਾਈ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਅਤੇ ਗੈਂਗ ਨਹਿਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵਿਕਰੀ)
ਨਿਯਮ, 1956 ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਗਿਆ ਨਜ਼ਰੀਆ ਸਹੀ
ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇੱਕ ਨਾਨ-ਓਬਸਟੈਂਟ ਕਲੇਜ਼ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਨਿਯਮ 9 ਨੇ ਨਿਯਮ 7 ਦੇ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ

ਖਾਸ ਕੇਸ ਜਾਂ ਖਾਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਅਲਾਟ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਨਿਯਮ 9 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਕੁਝ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੱਤੀ। ਸਰਕਾਰੀ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਲਈ ਉੱਲੇਖਿਤ ਇੱਕ ਸ਼ਰਤ ਮੌਜੂਦਾ ਬਾਜ਼ਾਰ ਮੁੱਲ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਸੀ। ਕਲੈਕਟਰ ਨੇ ਜੇ ਕੁਝ ਕੀਤਾ ਸੀ ਉਹ ਕੇਵਲ ਉਸ ਖਾਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਬਾਜ਼ਾਰ ਮੁੱਲ ਨੂੰ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਮੰਤਰੀ ਕਾਰਜ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਸੁਤੰਤਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਤਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨਿਯਮ 9 ਅਧੀਨ ਕੀਮਤ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਗਲਤ ਸੀ।

ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੀ ਸਟੇਟ ਅਤੇ ਹੋਰ ਆਦਿ ਆਦਿ ਬਨਾਮ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਆਦਿ, [1992] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 748, ਵੱਖਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲੇਟ ਜੁਰਿਸਡਿਕਸ਼ਨ : ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 4727-28 ਦੇ 1995 ਆਦਿ ਆਦਿ।

ਰਾਜਸਥਾਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ 27.9.88 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨਾਲ ਜੱਜਮੈਂਟ ਅਤੇ ਆਰਡਰ ਤੋਂ।

ਬੀ.ਡੀ. ਸ਼ਰਮਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ।

ਮਨੂ ਮ੍ਰਿਦੁਲ ਅਤੇ ਸੂਰਜ ਕਾਂਤ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਲਈ।

ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੇਠਲਾ ਆਰਡਰ :

ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਅਸੀਂ ਦੋਵਾਂ ਪਾਸਿਓਂ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਉਠਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਤੱਥ ਇੱਕ ਛੋਟੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਅਸਥਾਈ ਕਾਸ਼ਤਕਾਰ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਗੰਗ ਨਹਿਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਅਸਥਾਈ ਲੀਜ਼-ਹੋਲਡ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਸੀ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਸਥਾਈ ਕਾਸ਼ਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜਸਥਾਨ ਕਾਲੋਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ (ਸਥਾਈ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਅਤੇ ਗੰਗ ਨਹਿਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵਿਕਰੀ) ਨਿਯਮ, 1956, ਲਘੂ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਿਯਮ, ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਥਾਈ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦਾ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦਾ ਸੀਲਿੰਗ ਖੇਤਰਫਲ 25 ਬਿਘਾ ਸਿੰਜਿਤ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਅਤੇ 50 ਬਿਘਾ ਅਸਿੰਜਿਤ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਕਾਸ਼ਤਕਾਰ ਜੋ 1953 ਤੋਂ 1960 ਦੀ ਅਵਧੀ ਵਿੱਚ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਸਨ, ਨਿਯਮ 7 ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਮਤਾਂ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਕੇ ਸਥਾਈ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਲਈ ਯੋਗ ਬਣ ਗਏ। ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਅਸਥਾਈ ਕਾਸ਼ਤਕਾਰ ਸੀਲਿੰਗ ਖੇਤਰਫਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਪਾਏ ਗਏ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਸੀਲਿੰਗ ਸੀਮਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮੁੜ ਤੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਵੱਡੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਇਕਾਈ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ, ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਿਯਮ 9 ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਵਰਤਦੇ ਹੋਏ ਅਜਿਹੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਨੂੰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਮੁੱਲ 'ਤੇ ਵੇਚਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਕਲੈਕਟਰ ਜਾਂ ਕਾਲੋਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਮੁੱਲ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਰਤ 'ਤੇ, ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ। ਕਲੈਕਟਰ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਬਾਰੇ ਕਾਸ਼ਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਥਾਈ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਲਈ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ।

ਉਸ ਸਮੇਂ 'ਤੇ, ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਲੈਕਟਰ ਨੂੰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਮੁੱਲ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਏ ਗਏ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਨਿਯਮ 7 ਅਧੀਨ ਕੀਮਤਾਂ ਦੇ ਪੈਮਾਨੇ ਤੈਅ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਅਲਾਟ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਉਹ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਚਾਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜਿਸਦੀ ਤਾਰੀਖ ਜੂਨ 4, 1981 ਨੂੰ ਜੀ.ਐਸ.ਆਰ. 20 ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ, ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਨਿਯਮ 9 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਮੁੱਲ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦੀ ਹੋਰ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਕਲੈਕਟਰ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦਰ 'ਤੇ ਸੇਧੀ ਕੀਮਤਾਂ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੀ

ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਭਾਗੀ ਬੈਂਚ ਨੇ W.P. ਨੰਬਰ 85/88 ਅਤੇ ਬੈਂਚ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਸਤੰਬਰ 27, 1988 ਵਿੱਚ ਮੰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕਲੈਕਟਰ ਨੂੰ ਸੇਧੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦਰ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਨਿਯਮ 7 ਤੋਂ ਬਾਹਰ। ਇਸ ਲਈ, ਕਲੈਕਟਰ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੀ ਅਤੇ ਕਲੈਕਟਰ ਦੀ ਨੋਟਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਅਪੀਲਾਂ ਖਾਸ ਛੁੱਟੀ ਦੁਆਰਾ।

ਇੱਕੋ ਸਵਾਲ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੀਲਿੰਗ ਸੀਮਾ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਕੀਮਤ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਆਪਣੀ ਨੀਤੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਜੋ ਆਦੇਸ਼ ਨੰਬਰ ਐਫ.4(6) ਰਾਜ./ਕੋਲ./82 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਮਈ 9, 1985 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਦਲੀਲ ਦੀ ਸਹੀਅਤ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ, ਸੰਬੰਧਿਤ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਨਿਯਮ 7 ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਦੇ ਪੈਮਾਨੇ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ:

"ਸਰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਅਧੀਨ ਅਲਾਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਕੀਮਤ ਲਈ ਪੈਮਾਨੇ ਤੈਅ ਕਰੇਗੀ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਪੈਮਾਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਲਈ ਵੱਖਰੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।"

ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੀ.ਐਸ.ਆਰ. 20 ਮਿਤੀ ਜੂਨ 4, 1981 ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕੈਟੇਗਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਲਈ ਕੀਮਤ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਗਈ:

ਸੀਰੀਅਲ ਨੰ. ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਕੈਟੇਗਰੀ ਬਿਘਾ ਪ੍ਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਕੀਮਤ ਰੁਪਏ ਵਿੱਚ।

1. ਨਹਿਰੀ ਸਦਾਬਹਾਰ 1,225.00
2. ਨਹਿਰੀ ਗੈਰ-ਸਦਾਬਹਾਰ 875.00
3. ਬਾਰਾਨੀ 437.50

ਨਿਯਮ 9 ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ:

"ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਾਮਲੇ ਵਜੋਂ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।"

ਬਸ਼ਰਤ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਨਿਯਮ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਜਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਕਲਾਸ ਲਈ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਕਾਲੋਨਾਈਜੇਸ਼ਨ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਜਾਂ ਕਲੈਕਟਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਅਧੀਨ।" (ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਉਸ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਵਿੱਚ, ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੰਬਰ ਐਫ.4(6)ਰਾਜ./ਕੋਲ./92 ਮਿਤੀ 9.5.85 ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜੋ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:

ਵਿਸ਼ਾ: ਰਾਜਸਥਾਨ ਕਾਲੋਨਾਈਜੇਸ਼ਨ (ਸਥਾਈ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਅਤੇ ਗੈਂਗ ਨਹਿਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵਿਕਰੀ) ਨਿਯਮ, 1956 ਅਧੀਨ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਸੀਲਿੰਗ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦਾ ਨਿਯਮਨ।

ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਸ਼ਾ ਤੇ, ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਸਥਾਨ ਕਾਲੋਨਾਈਜੇਸ਼ਨ (ਸਥਾਈ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਅਤੇ ਗੈਂਗ ਨਹਿਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵਿਕਰੀ) ਨਿਯਮ, 1956 ਅਧੀਨ, ਜੋ ਅਸਥਾਈ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਸੀਲਿੰਗ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਕਤ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 9

ਅਧੀਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ/ਨਿਯਮਨ ਲਈ ਕਲੈਕਟਰ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਕਰਨ ਲਈ:

- (1) ਅਜਿਹੇ ਅਸਥਾਈ ਖੇਤੀ ਲੀਜ਼ ਧਾਰਕ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਅਲਾਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ, ਨੂੰ ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਥਾਈ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਸ ਵਾਧੂ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
- (2) ਸੀਲਿੰਗ ਸੀਮਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵਾਧੂ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਲਈ ਵਰਤਮਾਨ ਬਾਜ਼ਾਰ ਮੁੱਲ ਅਦਾਇਗੀ ਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ।" (ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਹਾਲਾਤ 3 ਅਤੇ 4 ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਲਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਭੁਗਤਾਨ ਦੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਕਲੈਕਟਰ ਨੇ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਲਈ ਸੂਚਨਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਨੇ ਉਥੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਅਤੇ ਨਿਯਮਨ ਲਈ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਸੀਮਾ ਤੋਂ ਵੱਧ 'ਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਸਬੰਧਤ ਸ਼ਰਤ ਇਸ ਹੇਠਾਂ ਹੈ:

ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਸੀਮਾ

"ਉਪਰੋਕਤ 1956 ਨਿਯਮਾਂ ਅਧੀਨ, ਸਥਾਈ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਵਾਧੂ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਅਸਥਾਈ ਖੇਤੀ ਲੀਜ਼ ਧਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਸੀਲਿੰਗ ਸੀਮਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦਰ 'ਤੇ ਅਲਾਟ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਵਾਧੂ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਫਿਰ ਉਹ ਜ਼ਮੀਨ ਉਸ ਦੇ ਵੱਡੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਇਕਾਈ ਸਮਝਦਿਆਂ ਸੀਲਿੰਗ ਸੀਮਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦਰ 'ਤੇ ਅਲਾਟ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।"

ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਲਈ ਹੋਰ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨਿਯਮ 7 ਦੁਆਰਾ ਨਿਯਮਾਂ ਅਧੀਨ ਅਲਾਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ ਲਈ ਮੁੱਲ ਵਸੂਲ ਕਰਨ ਦੇ ਪੈਮਾਨੇ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਲਈ ਵੱਖਰੇ ਦਰ ਵੀ ਨਿਯਮ 7 ਅਧੀਨ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਨਿਯਮ 9 ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਉਸ ਨਿਯਮ ਅਧੀਨ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਵੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਵੀ ਨਿਯਮ 7 ਅਧੀਨ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੁੱਲ ਦੇ ਪੈਮਾਨੇ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰੇਗੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਨਾਨ-ਓਬਸਟੈਂਟ ਕਲੇਜ਼ ਲਾਗੂ ਕਰਕੇ, ਨਿਯਮ 7 ਦਾ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਬਾਹਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਨਿਯਮ 9 ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਸਮੇਤ ਅਸਥਾਈ ਲੀਜ਼ੀਆਂ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਵੱਡੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਖਾਸ ਮਾਮਲੇ ਵਜੋਂ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਉਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਤੈਅ ਕੀਤੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 9 ਮਈ, 1985 ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸ਼ਰਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੀਲਿੰਗ ਸੀਮਾ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਾਧੂ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਅਲਾਟੀ ਨੂੰ ਵਰਤਮਾਨ ਬਾਜ਼ਾਰ ਮੁੱਲ ਅਦਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ।

ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਦਾ ਤਰਕ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਬਾਜ਼ਾਰ ਮੁੱਲ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਣ ਕਲੈਕਟਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ। ਇਹ ਤਰਕ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ, ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਖੁਦ ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਵੱਡੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਲਈ ਇੱਕ ਸ਼ਰਤ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਅਰਥਾਤ ਬਾਜ਼ਾਰ ਮੁੱਲ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਜਿਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਤਿਰਿਕਤ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਵੀ ਸੀਲਿੰਗ ਸੀਮਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਲੈਕਟਰ ਜਾਂ ਕਾਲੋਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਲਈ, ਮੌਜੂਦਾ ਬਾਜ਼ਾਰ ਮੁੱਲ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਲਈ ਇੱਕ ਸ਼ਰਤ ਹੈ। ਕਲੈਕਟਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਕੋਈ ਕੀਮਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ, ਬਾਜ਼ਾਰ ਮੁੱਲ ਨੂੰ ਖੁਦ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਬਾਜ਼ਾਰ ਮੁੱਲ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਕਲੈਕਟਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ। ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਲੈਕਟਰ ਨੇ ਇੱਕ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਬਾਜ਼ਾਰ ਮੁੱਲ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਲ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ।

ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕਲੈਕਟਰ ਨੇ ਕੀਮਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਸ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਕਲੈਕਟਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਤਰਕ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਨਕਾਰਿਆ ਕਿ ਨਿਯਮ 7 ਹੀ ਉਹ ਇਕੋ ਇੱਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਸਰੋਤ ਹੈ ਜਿਸ ਅਧੀਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਲਾਟ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਨਿਯਮ 9 ਅਧੀਨ ਕਲੈਕਟਰ ਨੂੰ ਕੀਮਤਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸੌਂਪਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੀ।

ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਗਿਆ ਨਜ਼ਰੀਆ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇੱਕ ਨਾਨ-ਓਬਸਟੈਟ ਕਲੇਜ਼ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਨਿਯਮ 9 ਨੇ ਨਿਯਮ 7 ਦੇ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਖਾਸ ਕੇਸ ਜਾਂ ਖਾਸ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਵਜੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਅਲਾਟ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਕੁਝ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਕਤ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਉਲਲੇਖਿਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸ਼ਰਤ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਲਈ ਮੌਜੂਦਾ ਬਾਜ਼ਾਰ ਮੁੱਲ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਸੀ। ਕਲੈਕਟਰ ਨੇ ਜੋ ਕੁਝ ਕੀਤਾ ਸੀ ਉਹ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਮੰਤਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਖਾਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਬਾਜ਼ਾਰ ਮੁੱਲ ਨੂੰ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਸੁਤੰਤਰ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦਿਆਂ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਤੇ ਹਾਂ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਗਲਤ ਸੀ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਨਿਯਮ 9 ਅਧੀਨ ਕੀਮਤ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਅਗਲਾ ਤਰਕ ਇਹ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ & ਹੋਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ, [1992] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 748, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਥੇ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਯਮ 23 ਦੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਅਨੁਪਾਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਤਰਕ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨਿਯਮ 23 ਅਧੀਨ ਕੀਮਤਾਂ ਤੈਅ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਚੂੰਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੀਮਤਾਂ ਤੈਅ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਕਾਸ਼ਤਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਰਕਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਇਸ ਕੋਲ ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸੋਧਣ ਦੀ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਅਨੁਪਾਤ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਵੱਖਰਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਇਸ ਲਈ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਅਨੁਸਾਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਉਲਟ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਉੱਤੇ ਚੁੱਕਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਟੀ.ਐਨ.ਏ.

ਅਪੀਲਾਂ ਮੰਨੀਆਂ ਗਈਆਂ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Vasu Gupta
Advocate